IMPULS SOSTENIBLE

PER LA CONCA

ACTIVEM UNA POLÍTICA ECOLÒGICA INTEGRAL

INTRODUCCIÓ

Els promotors d'aquest document constatem que la crisi ecosocial exigeix accelerar la transformació dels nostres municipis. Davant l'emergència climàtica i el deteriorament ambiental, cal passar de les declaracions d'intencions i l'ecoblanqueig a decisions concretes que prioritzin la salut, el benestar de la ciutadania i la preservació del territori.

Amb aquesta voluntat, les entitats ambientalistes de la Conca d'Òdena presentem aquest compendi de propostes perquè els partits polítics les incorporin als seus programes i les tradueixin en accions de govern. El document actualitza les propostes elaborades fa quatre anysr (/https://perlaconca.org/dossier-impuls-sostenible/) i incorpora nous reptes, especialment en matèria d'adaptació al canvi climàtic i salut urbana.

Les propostes s'articulen en tres àmbits: **CIUTADANIA, DISSENY DE CIUTAT i ENTORN-NATURA**, amb l'objectiu d'avançar cap a municipis més saludables, habitables i resilients.

Més enllà de les propostes concretes, els ajuntaments tenen la responsabilitat de defensar el territori davant projectes que poden comprometre els ecosistemes, la salut i la qualitat de vida. L'acumulació d'infraestructures i projectes de gran impacte a la Conca d'Òdena —logística de gran format, macroparcs energètics, centres de dades, infraestructures d'evacuació i abocadors— fa imprescindible que la sostenibilitat sigui un criteri transversal de l'acció política i que els municipis utilitzin totes les eines al seu abast per preservar el futur del territori.

Aquest document serà també el punt de partida d'una campanya de conscienciació i seguiment públic de la incorporació d'aquestes propostes als programes electorals, així com d'un debat amb els diferents grups polítics abans de les eleccions.

DISSENY DE CIUTAT

Mobilitat

Accions

1. Pacificació dels entorns educatius —prioritàriament— i aposta municipal pel desplegament del bicibús a tots els municipis.

2. Construir carrils bici intermunicipals i entre polígons industrials i els barris residencials; i connectar entre ells els carrils bicis actuals.

3. Ampliar les línies de transport públic urbanes i a escala de Conca, tant en itinerari, com en volum i freqüència, per tal de tenir un transport públic eficient.

4. Instal·lació d'aparcaments de bicicletes segurs a tots els barris del municipi, siguin zones industrials, de serveis o residencials; prioritzant les zones d'alta demanda i espais pacificats.

5. Impulsar les mesures necessàries per fer efectiva la ciutat 30 km/h (senyals i canvis físics als carrers) incorporant una mobilitat segura en bicicleta.

6. Avançar cap a un espai públic més habitable: repensar les zones d'aparcament per reduir la pressió del vehicle privat i alliberar espai per a verd urbà, càrrega i descàrrega, mobilitat activa i nous usos ciutadans.

7. Impulsar, davant les institucions responsables dels FFCC i línies de busos interurbans, les actuacions necessàries per millorar el servei públic i corregir les mancances actuals, especialment pel que fa a la relació entre el preu i els temps de trajecte.

Urbanisme i territori

Accions

1. Campanya per recuperar i posar en ús residencial els edificis buits
2. Incrementar la superfície de sòl permeable i no asfaltat a l'espai públic mitjançant l'ampliació dels escocells, substitució progressiva de paviments continus per solucions drenants (sobretot en aparcaments) i la creació de nous espais verds.
3. Planificar i executar, com a mínim, un eix de vianants i ciclistes per cada barri de cada poble.
4. Garantir un accés equitatiu al verd urbà mitjançant l'aplicació de l'estratègia 3-30-300 i la creació d'una xarxa d'itineraris i eixos caminables que connectin els diferents barris entre ells i espais verds de la ciutat. Aquests itineraris seran preferentment arbrats per garantir l'ombra i confort climàtic als vianants. Quan no sigui viable, s'hi habilitaran sistemes alternatius d'ombreig, com ara tendals.
5. Promoure la participació ciutadana vinculant en el disseny de la ciutat, tant en plans com en obres de millora urbana (parcs, places, etc.).
6. Promoure la creació d'un parc públic d'habitatge donant prioritat a la rehabilitació.
7. Adaptar els POUMs per afavorir un model urbà a escala humana, menys dependent del vehicle motoritzat, promovent la proximitat als serveis i equipaments, la barreja d'usos, la mobilitat a peu i en bicicleta i una distribució equilibrada dels equipaments i espais verds, d'acord amb el principi de ciutat dels 15 minuts.
8. Integrar els criteris de planejament saludable i sostenible de la guia Salurban (Generalitat de Catalunya) en el planejament i la transformació de l'espai urbà, i utilitzar els seus indicadors per identificar mancances, definir prioritats i avaluar l'impacte de les actuacions.
9. Integrar els criteris de planejament saludable i sostenible de la guia Salurban, (Generalitat de Catalunya (https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/avaluacio_ambiental/eines-jornades-documentacio/eines/salurban/Salurban.pdf) en el planejament i la transformació de l'espai urbà, i utilitzar els seus indicadors per identificar mancances, definir prioritats i avaluar l'impacte de les actuacions.

CIUTADANIA

AIGUA

Accions

1. Fer l'estudi per la implementació a llarg termini de la doble xarxa de clavegueram o alternatives a la situació actual.
2. Prioritzar l'aigua pluvial, davant de la freàtica, per a usos com el reg de jardins i la neteja viària.
3. Prioritzar l'aigua regenerada per a usos que no siguin el consum humà. Utilitzar aigua reutilitzada, procedent de les depuradores, per a determinats usos ambientals.
4. Remunicipalització del servei d'abastament d'aigua

ENERGIA

Accions

1. Promoure la creació de comunitats energètiques a cada municipi, impulsada per l'ajuntament.
2. Pla d'emissions 0 per a tots els edificis i serveis municipals, prioritzant la millora de l'aïllament sobre la instal·lació d'aire condicionat.
3. Promoció i incentiu de la millora de l'eficiència energètica dels edificis, prioritzant les llars amb menors ingressos.
4. Pla de formació, cultura i apoderament de l'energia (tallers sobre eficiència, comprensió de documents administratius i factures, etc.)
5. Normativa municipal en energia renovable, prioritzan el sòl urbà ja existent, fruit d'un procés ciutadà participatiu i vinculant.
6. Incorporar criteris socials, ambientals i de participació en la contractació pública en matèria d'energia.
7. Impulsar models públics i comunitaris de gestió de l'energia, per garantir que la transició energètica sigui justa i no deixi ningú enrere.

ALIMENTACIÓ

Accions

1. Crear el marc normatiu necessari, per establir l'ús dels productes de proximitat com a proveïdors dels serveis de restauració col·lectiva (escoles, hospital, residències…) i dels actes municipals.
2. Garantir la viabilitat al parc agrari de la Conca d'Òdena i del catàleg de productes i productors de proximitat a través de la mancomunitat.
3. Incentius, també, per a la utilització de matèries primeres locals, i productes elaborats amb matèries primeres locals, al sector de la restauració i les empreses agroalimentaries.
4. Impuls de noves infraestructures transformadores compartides, com l'obrador La Caldera, que permetin generar a una cadena de valor sòlida i local a partir de les matèries primeres obtingudes localment.
5. Suport a la formació del professorat en matèria de sobirania alimentària i agricultura, i promoció d'horts escolars que estiguin actius tot l'any.
6. Recuperació i promoció de les zones tradicionals d'horta, i foment de l'agricultura ecològica i amb varietats locals als horts d'autoconsum.
7. Promoció de la ramaderia extensiva, especialment en entorns forestals considerats àrees estratègiques i en franges perimetrals.
8. Incorporar la sostenibilitat en totes les polítiques municipals, d'acord amb el pacte verd europeu
9. Elaborar un Pla Municipal o Comarcal de Seguretat Alimentària que permeti anticipar riscos de mancança alimentària, reforçar la resiliència del sistema alimentari local i garantir l'accés a aliments suficients i de proximitat en situacions d'emergència o de disrupció del subministrament.

MODEL ECONÒMIC

Accions

1. Fomentar polítiques de producció, consum i inversió que tinguin en compte els límits ecològics i evitin generar un deute ecològic injust i inassumible per a les generacions futures.
2. Desplegar la fiscalitat ambiental des dels ajuntaments mitjançant canvis que “ambientalitzin” els impostos i taxes municipals (on tenen més possibilitats, p.ex., les taxes d’escombraries o els sistemes de pagament per generació).
3. Destinar íntegrament els recursos que recaptin aquests instruments a finançar la transició ecològica que requereix substancials inversions orientades al bé comú.
4. Promoure l’economia social i solidària com a model més sostenible i també democratitzador de l’economia.
5. Prioritzar una gestió financera pública ètica i responsable, orientant la capacitat d'inversió i el finançament públic exclusivament cap a gestions validades democràticament.

PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Accions

1. Creació de l'agència de medi ambient mancomunada de la conca d'Òdena. Òrgans de participació:
    a. Consell Directiu: representació gerència, política, tècnica i ciutadana.
    b. Consell Assessor: representació de professionals i empreses, ciutadans, municipis i tècnics de les administracions. Hauria d'emetre obligadament informe prescriptiu i vinculant abans de les decisions del Consell Directiu.
2. Publicació d'una memòria anual ambiental de la Mancomunitat amb les informacions significatives desglossades per municipis i amb dades comparatives de referència.
3. Creació de comissions mixtes amb participació veïnal vinculant per al seguiment i gestió de serveis ambientals als barris i pobles.
4. Retribuir la participació ciutadana i d'entitats sense ànim de lucre per tal de garantir un major equilibri o pluralisme en la capacitat que tenen els diferents actors d'influir en les processos de decisió.
5. Adoptar estratègies de prevenció de conflictes socials de component ambiental, en el marc de la governança adaptativa.
6. Impulsar iniciatives per garantir l'accés a espais naturals, periurbans i urbans de col·lectius vulnerables o amb necessitats especials.

Residus

Accions

1. Garantir la recollida selectiva a tots els habitatges, inclosos els nuclis disseminats.
2. Implantar sistemes de recollida selectiva eficients, com el porta a porta, de manera coordinada entre municipis.
3. Aplicar una taxa de residus justa, vinculada a la quantitat de residus que genera cada llar o activitat.
4. Millorar la informació sobre els residus, explicant què se'n fa, quin cost tenen i quin impacte ambiental generen, per facilitar la participació i els bons hàbits.
5. Reduir la generació de residus i avançar cap a una economia circular, fomentant la reparació, la reutilització, l'intercanvi i l'ús compartit de béns.

6. Promoure la reutilització i el consum compartit, facilitant espais i serveis d'intercanvi, préstec, reparació i reutilització.
7. Fomentar el compostatge de les restes orgàniques i de jardineria, tant a les llars com als municipis.

ENTORN I NATURA

BIODIVERSITAT

Accions

1. L'eliminació de la vegetació urbana exòtica i substituir-la per espècies autòctones adaptades als nous escenaris climàtics i de menor disponibilitat hídrica.
2. L'elaboració d'un inventari dels hàbitats i espècies d'interès comunitari del terme municipal exclosos de la Xarxa NATURA 2000 i l'adopció de mesures complementàries de caràcter normatiu que en garanteixi la conservació en un estat favorable.
3. La restauració ecològica i paisatgística de terrenys danyats o degradats com a conseqüència d'activitats econòmiques de caràcter intensiu, com el Riu Anoia.
4. La restauració ecològica de zones periurbanes, potenciant la connectivitat (corredors verds) i la vegetació autòctona, que afavoreixi els insectes pol·linitzadors.
5. La promoció de reserves naturals a les zones de més interès ecològic de la Conca i aprovació de plans especials per a l'ordenació de l'ús i gestió dels espais naturals actuals o de nova creació.
6. Recuperar i protegir els boscos de ribera de la Conca.

RECURSOS FORESTALS

Accions

1. Millorar els recursos per a la prevenció i extinció d'incendis, especialment la xarxa de camins i el suport a les ADF.
2. Promoure una gestió dels boscos que redueixi el risc de grans incendis, millori la biodiversitat i la salut dels ecosistemes.
3. Recuperar zones de pastura abandonades i fomentar la ramaderia extensiva i el pasturatge com a eina de gestió del territori i prevenció d'incendis.
4. Facilitar la incorporació de joves a la gestió forestal i ramadera, amb espais de formació i experimentació.
5. Promoure la coordinació de les associacions de propietaris forestals existents i fomentar la redacció de plans i instruments de planificació conjunts, per a facilitar els tràmits per dur a terme actuacions de gestió i prevenció d'incendis als propietaris forestals.

6. Articular mecanismes fiscals per promoure un marc de finançament per a la conservació en la gestió forestal municipal, en col·laboració amb les entitats ambientals i altres actors forestals del municipi
7. Promoure la redacció i aprovació d'un PORF a la Vegueria del Penedès a fi de connectar la planificació superior a nivell sectorial amb els IOF a escala local. Vetllar per la seva comptabilitat amb els Plans d'Ordenació de Recursos Naturals (PORN) i Pla Rector d'Us i Gestió (PRUG).
8. Promoure una gestió dels boscos més propera a la natura, formant la propietat forestal.

EDUCACIÓ AMBIENTAL

Accions

1. Impulsar l'educació ambiental en els espais quotidians, incorporant-la a famílies, entitats, equipaments, comerços, llocs de treball i altres espais de la vida quotidiana.
2. Millorar la competència dels educadors ambientals en metodologies participatives i d'aprenentatge/acció eficaces.
3. Enfortir els mecanismes de suport a l'EA, dotar els equips humans especialitzats (programes en xarxa, equipaments, ..) de la dimensió i l'estabilitat convenients.
4. Establir projectes entre el moviment d'EA i els moviments cívics per crear sinergies i aliances, a partir d'objectius compartits, superant les diferències amb la cooperació necessària per impulsar accions conjuntes de més abast.
5. Incorporar la sostenibilitat a la cultura i la comunicació, col·laborant amb artistes, mitjans de comunicació, creadors i altres agents culturals.
6. Promoure la recerca en EA, especialment aplicada a les escoles i als col·lectius socials que lideren projectes d'aprenentatge i servei.
7. Generar propostes per promoure el contacte directe amb la natura.

ECOSISTEMES FLUVIALS

Accions

1. Reduir la contaminació d'origen agrari i industrial, controlant els abocaments i promovent una fertilització agrícola compatible amb la qualitat de les aigües.
2. Millorar la gestió dels episodis de pluja intensa, fent el manteniment necessari dels sistemes de retenció de sòlids dels sobreeixidors al riu i instal·lant dipòsits de contenció d'aigües pluvials i residuals.
3. Redacció de plans directors de sanejament dels polígons industrials municipals.
4. Controlar les extraccions d'aigua subterrània, amb comptadors de telelectura i mesures d'estalvi, reutilització i regeneració de l'aigua.
5. Inventariar, recuperar i fer un seguiment de la qualitat de l'aigua de totes les fonts històriques de la Conca.
6. Instal·lació de sistemes de depuració en tots els nuclis i poblacions i sistemes de prevenció d'abocaments d'origen domèstic i industrial.
7. Recuperar la connectivitat dels ecosistemes fluvials desmantellant rescloses obsoletes i altres obstacles i renaturalitzant els espais fluvials.
8. Fomentar mesures de reducció, reutilització i regeneració de l'aigua per poden reduir el volum d'aigua captada de les extraccions dels aqüífers.
9. Protegir les zones de recàrrega hídrica: fomentant una gestió forestal i ramadera que redueixi l'excés de densitat forestal i evitant la pavimentació de superfícies planes.

PROPOSTES VIABLES A CURT TERMINI

PROPOSTES VIABLES A CURT TERMINI

DISSENY DE CIUTAT

1. Pacificació dels entorns educatius —prioritàriament— i aposta municipal pel desplegament del bicibús a tots els municipis.
2. Construir carrils bici intermunicipals i entre polígons industrials i els barris residencials; i connectar entre ells els carrils bicis actuals.
3. Incrementar la superfície de sòl permeable i no asfaltat a l'espai públic mitjançant l'ampliació dels escocells, substitució progressiva de paviments continus per solucions drenants (sobretot en aparcaments) i la creació de nous espais verds.

CIUTADANIA

4. Fer l'estudi per la implementació a llarg termini de la doble xarxa de clavegueram o alternatives a la situació actual.
5. Crear el marc normatiu necessari, per establir l'ús dels productes de proximitat com a proveïdors dels serveis de restauració col·lectiva (escoles, hospital, residències…) i dels actes municipals.
6. Publicació d'una memòria anual ambiental de la Mancomunitat amb les informacions significatives desglossades per municipis i amb dades comparatives de referència.
7. Garantir la recollida selectiva a tots els habitatges, inclosos els nuclis disseminats.
8. Millorar la informació sobre els residus, explicant què se'n fa, quin cost tenen i quin impacte ambiental generen, per facilitar la participació i els bons hàbits.

ENTORN I NATURA

9. L'eliminació de la vegetació urbana exòtica i substituir-la per espècies autòctones adaptades als nous escenaris climàtics i de menor disponibilitat hídrica.
10. Millorar els recursos per a la prevenció i extinció d'incendis, especialment la xarxa de camins i el suport a les ADF.
11. Impulsar l'educació ambiental en els espais quotidians, incorporant-la a famílies, entitats, equipaments, comerços, llocs de treball i altres espais de la vida quotidiana.
12. Reduir la contaminació d'origen agrari i industrial, controlant els abocaments i promovent una fertilització agrícola compatible amb la qualitat de les aigües.
13. Millorar la gestió dels episodis de pluja intensa, fent el manteniment necessari mantenint dels sistemes de retenció de sòlids dels sobreeixidors al riu i instal·lant dipòsits de contenció d'aigües pluvials i residuals.